Naturpark Nordals
Sø- og fjordlandskab

Sønderborg
Udsigt i verdensklasse

Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030

Juni 2026

Styringstrekant

Handleplanen tager afsæt i Sønderborg Kommunes styringstrekant. Styringstrekanten sikrer en helhedsorienteret udvikling og sammenhæng mellem vision og strategi, kommuneplan, politikker, planer og handlinger. Som det fremgår af styringstrekanten, er 'Planer' afledt af byrådets visioner.

Grundfortælling

I Sønderborg er hele Europa inden for din rækkevidde. Det er her, at Skandinavien og det kontinentale Europa mødes og bindes sammen. Storbyer som Flensborg, Hamborg og Kiel er vores tætte naboer, imens den veludbyggede infrastruktur med motorvej og lufthavn sikrer korte afstande til andre metropoler som f.eks. Berlin og København.

Vores særlige placering som naturligt knudepunkt i grænselandet har givet os en helt speciel evne til at samarbejde på tværs af grænser, kulturer og skel, og i dag bor og lever 120 forskellige nationaliteter i Sønderborg.

På den ene side rummer Sønderborg alle storbyens karakteristika: Nogle af Danmarks største globale industrikoncerner ligger her. Universitetets campus er landets mest internationale med studerende fra over 50 lande, og snakken på alverdens sprog summer i byens mange restauranter og caféer. Det er også i Sønderborg, at du finder ligeså mange kulturoplevelser og events, som der er dage i året.

Men Sønderborg er på samme tid også noget ganske andet, for vi er en storby midt i naturen. Her er skove, strande, bakker, lunde og søer. Her er 250 km krøllet kystlinje. Her er plads til udfoldelse, ro og dybde.

Styringstrekanten

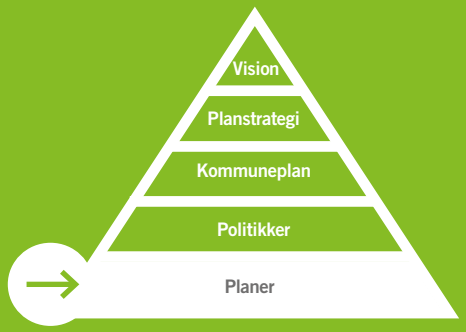

Grundfortællingen

Byrådets Vision og Planstrategi

Visionen er skabt i fællesskab af Byrådet, og fungerer som det overordnedestyringsredskab i Sønderborg Kommune. Visionen skal udover en overordnet vision også indeholde målsætninger og opfylde kravene til kommunens planstrategi. Alle Byrådets mål og visioner konkretiseres i Kommuneplanen, som er Sønderborg Kommunes overordnede plan for at skabe vækst og udvikling de næste 12 år.

De fem fokusområder

Byrådets Vision og Planstrategi tager udgangspunkt i hele Sønderborg Kommune – med områdets unikke position med særegne landskaber, landsbyer, byer og kulturhistorie.

Byrådets to fyrtårnsprojekter, Project-Zero og Nordborg Resort, er udtryk for, at vi tør satse, prioritere, handle og gennemføre. De fem fokusområder er udpeget af Byrådet og skal skabe sammenhæng mellem den overordnede vision for kommunens udvikling og de fokusområder samt handlinger, der arbejdes med på tværs af fagudvalg og politisk ståsted. De fem fokusområder er udtryk for en politisk prioritering af emner, som skal sætte retning for arbejdet i hele Sønderborg Kommune.

014 50

Indhold

Velkommen til Naturpark Nordals	**6**
Naturpark Nordals - et unikt naturområde	**7**
Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030	**9**
Vision og mål	10
De langsigtede mål for 2025-2030	10
Zonering af Naturparken	11
De kortsigtede mål for 2025-2030	13
1. Ankomst- og formidlingspunkter	14
2. Sammenhængende stier og ruter	19
3. Naturprojekter og Grøn Trepart	22
4. Involvering af lokale interessenter	28
Tidsplan for 2025-2030	**30**
Budget og finansieringsplan	**33**
Bilag 1. Langsigtede mål	**34**

Velkommen til Naturpark Nordals

Naturpark Nordals er et enestående naturområde, der byder på et rigt fugle- og dyreliv, spændende istidslandskaber, unikke oldtidsminder, smukke søer, frodige skove og afvekslende kyststrækninger. Området indbyder til rekreative naturoplevelser, fritidsaktiviteter og fysisk udfoldelse som vandring, cykling, ridning og kajakroning. Som besøgende i det naturskønne område kan du f.eks. nyde udsigten fra bakkerne ved Mjels og Dyvig eller gå en tur ad Alsstien gennem Naturparken. Du kan også overnatte i shelter ved Oldenor, observere fugle ved Bundsø, gå på opdagelse blandt stendysser og andre fortidsminder, samle familien til hygge om bålet ved de udpegede bålpladser eller lufte hunden i Oksbøl hundeskov.

Kort sagt er der rigtig mange gode grunde til at besøge Naturpark Nordals, og vi forventer, at endnu flere vil besøge dette skønne område i fremtiden. Det er en positiv udvikling, vi i Byrådet ønsker at understøtte. Sønderborg Kommune har derfor afsat fem mio. kr. til at skabe sammenhængende stiforløb og udvikle området endnu mere, så publikum får lettere adgang til gode naturoplevelser på Nordals. Samtidig skal vi passe på vores natur, så den kan udvikle sig og ikke lider overlast. Det er derfor vigtigt, at vi har en plan, som sikrer, at vi både passer på Naturpark Nordals' unikke natur og samtidig åbner området for besøgende.

Med *Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030* sætter Sønderborg Kommune rammen for den fremtidige udvikling af Naturpark Nordals.

Erik Lauritzen, Borgmester
Sønderborg Kommune, juni 2026

Naturpark Nordals - et unikt naturområde

Naturpark Nordals er rig på varieret natur, kulturhistoriske seværdigheder og friluftsliv. Det unikke fjordlandskab åbner sig fra Stegsvig i vest gennem den smalle passage ved Steg til naturhavnene i Dyvig og Mjels Vig. Det forgrener sig via de dybe tunneldale og de genoprettede ferskvandssøer, Oldenor, Mjels Sø og Bundsø mod øst indtil Nordborg og Havnbjerg. Vigene, vådområderne og de genoprettede søer er værdifulde levesteder for fugle og fisk. Naturparken rummer store arealer opdyrket landbrugsjord og skove, fx den privatejede Brandsbøl Skov og den nyplantede statsskov Oksbøl Skov. Landskabet er præget af den sidste istid og har spor fra stenalderen, middelalderen og nyere tid, som gør området til et særligt interessant geologisk og kulturhistorisk område. Naturparken tilbyder mange friluftsaktiviteter, fx vandring, cykling og kajakroning.

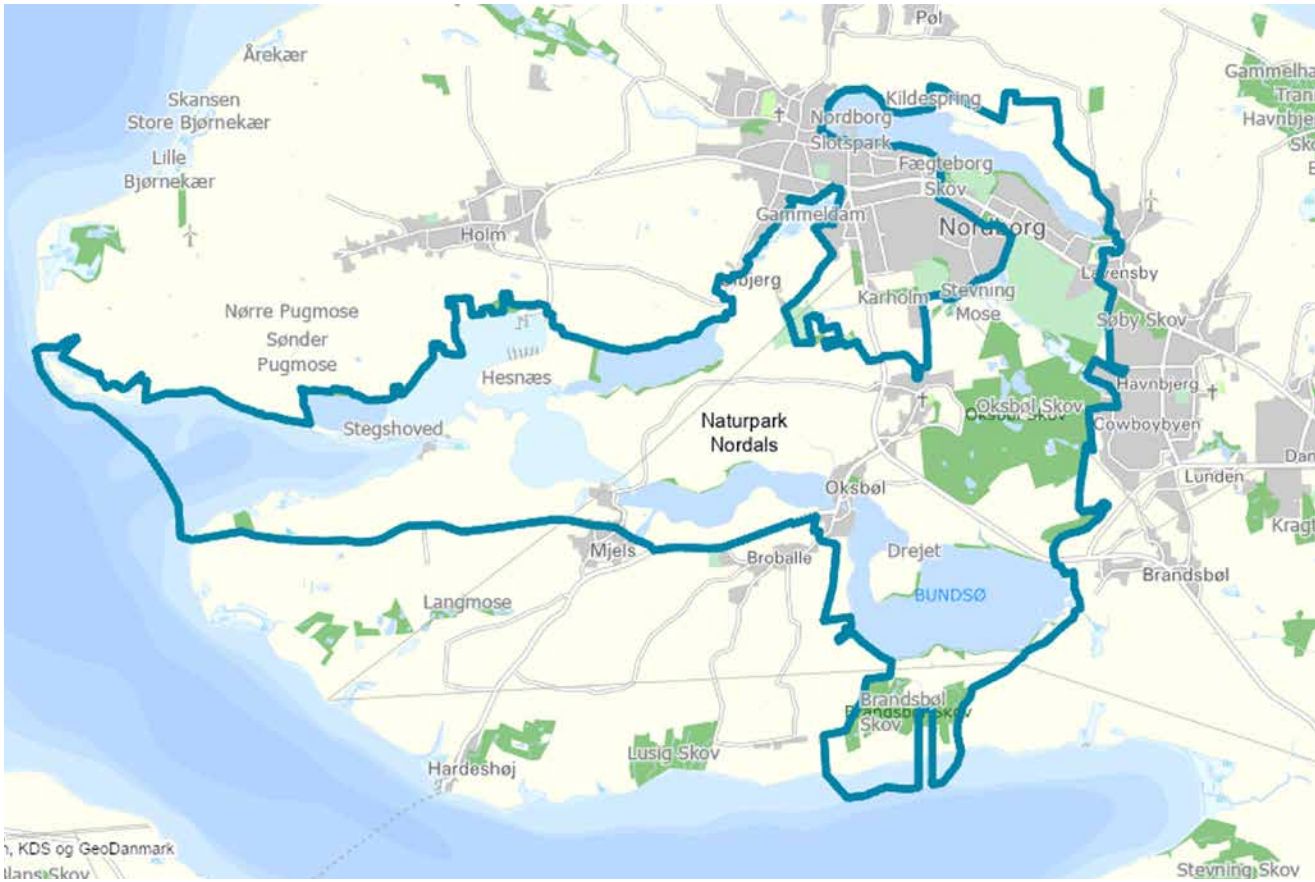

Kort 1. Naturpark Nordals.

Siden 2020 har Naturpark Nordals udvidet sit areal fra 1656 til 1928 ha. Inden for Naturparkens afgrænsning er der registreret 1008,5 ha beskyttet natur. Det svarer til en naturprocent på 52,3%. De marine områder, fredskov og søer, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, er medtaget i opgørelsen over naturarealer. Langs randen af søerne og kysten og i flere små pletter på land finder man § 3 beskyttet natur.[1] Sønderborg Kommune har gennemført en naturregistrering, hvor arealerne og de tilknyttede naturarealer med høj naturværdi er medtaget ved kortregistrering og besigtigelse på stedet.

[1] § 3 beskyttet natur er områder i Danmark, der er beskyttet af naturbeskyttelsesloven mod ændringer som opdyrkning, dræning eller beplantning.

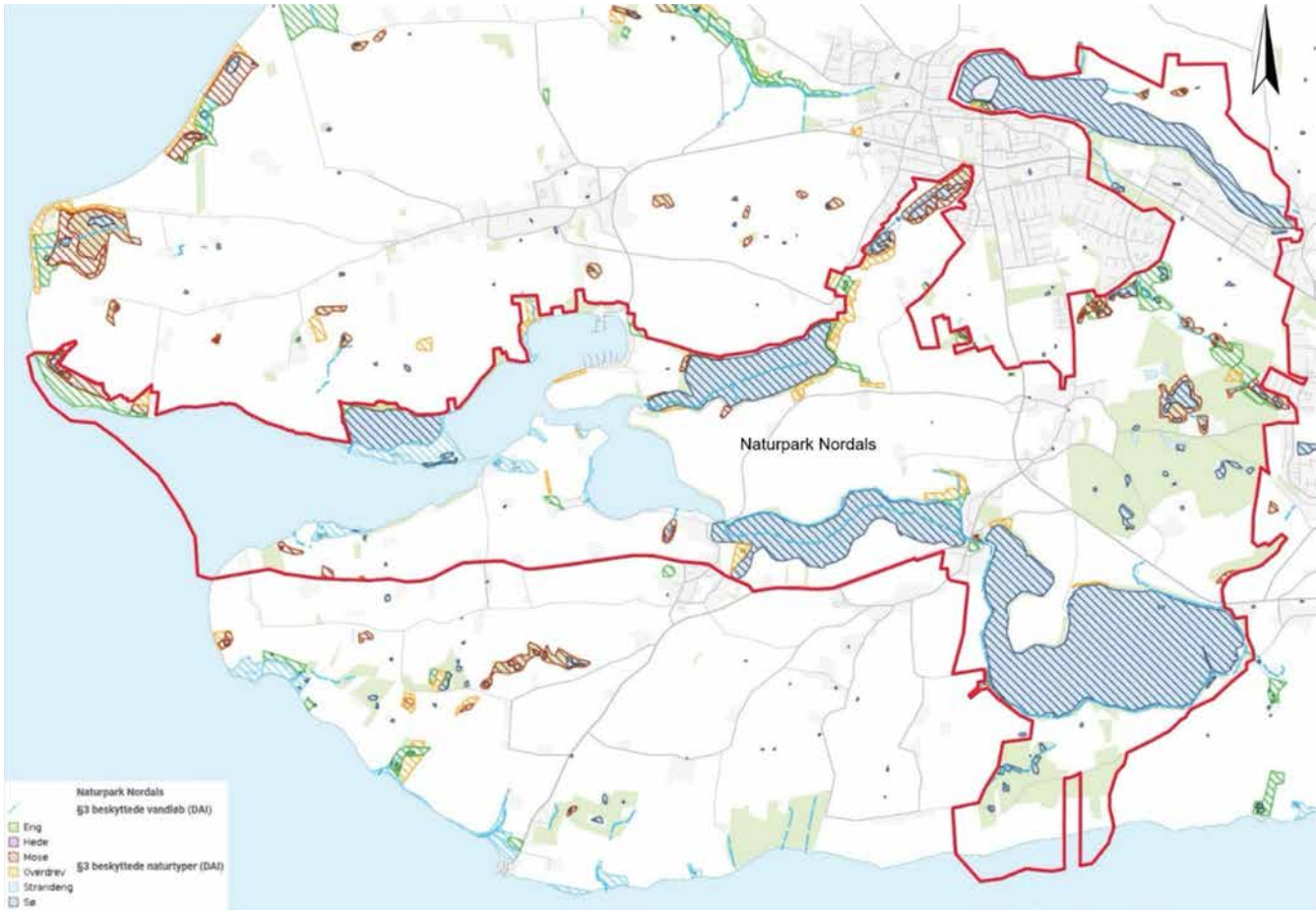

Kort 2. Naturarealerne i Naturpark Nordals og registrerede naturtyper.

Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030

I december 2020 blev Naturpark Nordals anerkendt som den tolvte naturpark i Danmark under Friluftsrådets Mærkningsordning for Danske Naturparker. Certificeringen skal fornyes hvert femte år for at sikre, at Naturpark Nordals fortsat lever op til mærkningsordningens kriterier. Et af kriterierne er, at Sønderborg Kommune skal udarbejde en Naturparkplan, som skal godkendes og vedtages politisk.[2] *Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030* er en revidering af *Naturparkplan for Naturpark Nordals 2020-2025* i forhold til nye fokusområder og kortsigtede mål.

De mange muligheder for oplevelser i en unik natur og forventningen om en stigende offentlig interesse øger presset på naturen i Naturpark Nordals. Derfor er planlægning og styring vigtig for at fremme en positiv udvikling af Naturpark Nordals. *Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030* skal sikre, at samspillet mellem turismeudvikling og naturbeskyttelse sker balanceret og i overensstemmelse med Naturparkens langsigtede mål om at værne om naturen og samtidig give adgang til gode naturoplevelser for publikum. Det er et ønske og et mål for Sønderborg Kommune, at udviklingen af Naturpark Nordals sker med respekt for og i tæt samarbejde med lodsejerne.

Sønderborg Kommune og Sekretariatet for Naturparkrådet har i samarbejde med Naturparkrådet udarbejdet *Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030* på baggrund af en række workshops i 2026. Derudover har sekretariatet fået input til planen fra øvrige borgere, skoler, lodsejere, eksterne rådgivere og forvaltningen. *Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030* er en rammesætning og skitsering af mulige udviklingspotentialer, som sekretariatet for Naturpark Nordals tager afsæt i ift. forhandlinger med lodsejere og afsøgning af ekstern fondsfinansiering.

[2] Læs mere om kriterierne: https://danskenaturparker.dk/om-danske-naturparker

Vision og mål

Naturparkplanen understøtter Sønderborg Kommunes vision og Naturpolitik.

Vision og mål
Naturpark Nordals bygger på Sønderborg Kommunes vision:

Sønderborg Byråds vision
I Sønderborg Kommune skaber vi oplevelser for alle til lands, til vands og i luften. Med vores unikke natur og lange kyststrækning vil vi opfordre til at bruge omgivelserne aktivt. Med fokus på naturen vil vi optimere friluftsoplevelser.

Kommunens Naturpolitik
Sønderborg Kommune vil have bedre og mere natur til gavn for mangfoldigheden af dyr og planter. Naturgenopretning sker til gavn for naturen og til glæde for naturturismen, friluftslivet og borgernes sundhed. Vi vil sikre fremtidige generationer en varieret natur.[3]

Naturpark Nordals
Naturparken skal være rammen for naturoplevelser, friluftsliv og formidling af områdets værdier: Geologien, kulturhistorien, væsentlige naturtyper og områder med høj naturkvalitet. Naturparkens aktiviteter skal forankres i lokalt engagement.[4]

[3] Sønderborg Kommune. Kommuneplan 2013-25.
[4] Sønderborg Kommune. *Naturparkplan for Naturpark Nordals 2020-2025.*

De langsigtede mål for 2025-2030

De langsigtede mål er grundstenene i forvaltningen af Naturpark Nordals og Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030.

Generelle mål
- At fremme og forbedre naturoplevelser og friluftsliv.
- At medvirke til udvikling af lokalt engagement og forståelse af områdets værdier.
- At bevare og om muligt forbedre væsentlige naturtyper i naturparken.
- At etablere et netværk af personer med fælles lokal interesse, hvor natur-/kulturbeskyttelse og formidling går i harmoni med hinanden.
- At gennemføre en alsidig formidling af naturparken og dens indhold af store natur-, kultur – og landskabsværdier.
- At sikre en helhedsplanlægning for og koordinering af publikumsinteresser i respekt for områdets store bevaringsinteresser.
- At naturparken støtter og inspirerer ejerne af naturarealerne og styrker samarbejdet mellem lodsejere.
- At naturparken bruges aktivt i Sønderborg Kommunes turismestrategi.
- At fremme og synliggøre forskning i naturparkområdet.

De langsigtede mål er identiske med målene i den oprindelige naturparkplan og knytter sig til temaerne natur, kulturhistorie, erhverv, turisme, friluftsliv og formidling, jf. bilag 1

Zonering af Naturparken

Hensynet til naturen og styringen af det rekreative og den offentlige adgang er et overordnet fokus i Naturparkplanen. Kort 3 viser en zonering af Naturpark Nordals og omkringliggende områder, som opdeler vådområder og søer i Naturparken i tre kategorier: Rød, gul og grøn alt efter naturens og arealernes sårbarhed.

Zoneringen viser, at publikum er velkomne på den ene side af søerne. De grønne markeringer viser således, at Bundsø, Mjels sø, Olde Nor, Nordborg sø og Dyvig er tilgængelige fra den ene side, imens de gule og røde markeringer viser, at adgangen på den anden side er begrænset, og at hensynet til naturen og dyrelivet her råder.

Med dette konceptuelle greb tilgodeser Naturparkplanen både naturen, dyrelivet og publikum. På den gule/røde side får dyrelivet og naturen tid og rum til at udvikle sig, imens publikum ledes og guides til at bevæge sig enten tilbage ad samme vej eller via stiforløb længere væk fra søer og vådområder. På den grønne side er der let adgang til rekreative friluftsoplevelser og udfoldelse, da naturen her er mindre sårbar. Dvs. at der er balance mellem beskyttelse og benyttelse, hvor nogle områder friholdes, mens andre indrettes til aktivt brug. Kortet er udarbejdet af Naturparkrådet og danner grundlag for Naturparkplanen og de udpegede kortsigtede mål og prioriteringer.

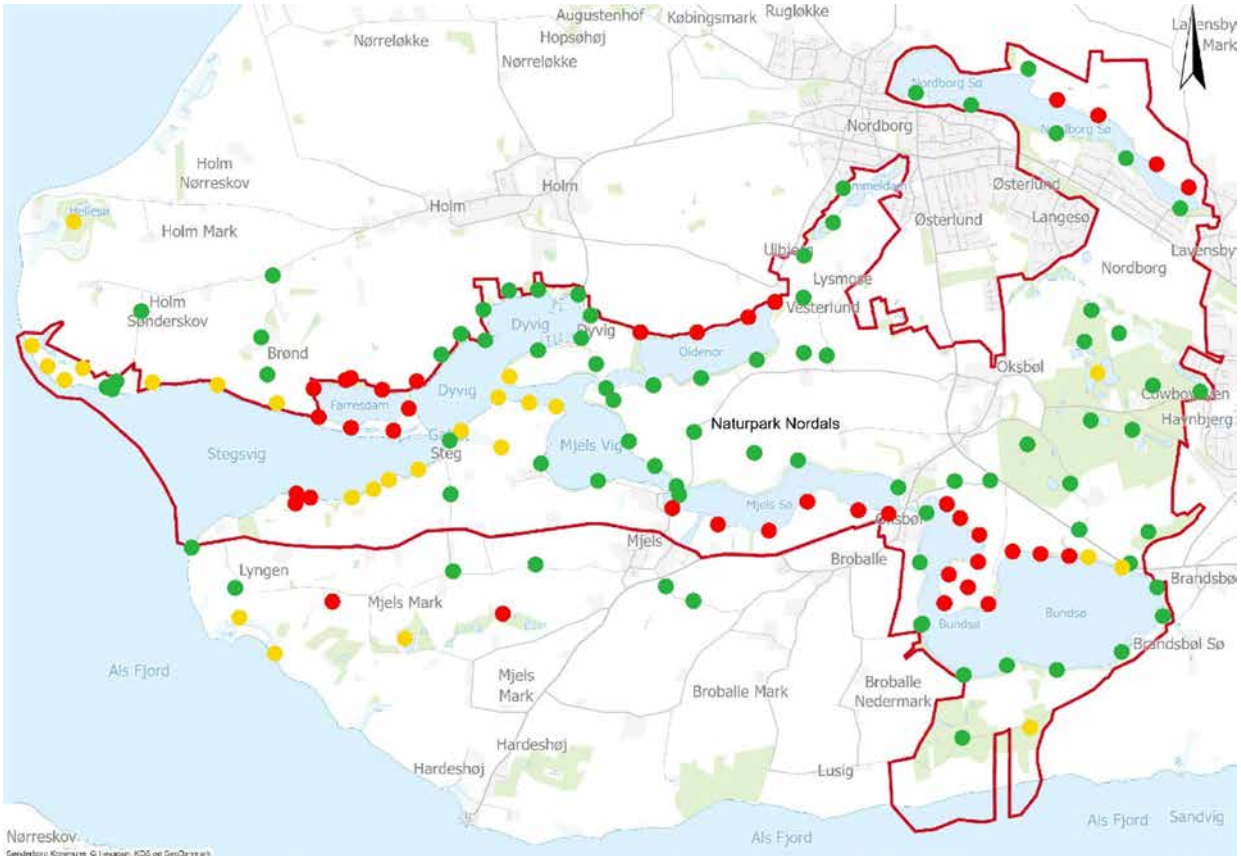

Kort 3. Zonering af Naturpark Nordals.
Rød: Uønsket adgang.
Gul: Begrænset adgang.
Grøn: Ubegrænset adgang.

De kortsigtede mål for 2025-2030

Naturparkrådet for Naturpark Nordals og de øvrige interessenter har udpeget de kortsigtede mål og indsatsområder ift. den retning, Naturparken skal udvikle sig i de kommende fem år. Det omfatter bl.a. forslag til faciliteter, stier, ruter, mødesteder, relevante aktører og samarbejdspartnere mm. Arbejdet tager udgangspunkt i at balancere hensynet til naturen og samtidig skabe gode rammer for offentlig adgang, fx gennem bedre formidling og skiltning samt sammenhængende stier og ruter. Målet er at styrke tilgængelighed og oplevelsesmuligheder for besøgende samtidig med, at natur og miljø beskyttes. Erfaringer viser, at den rekreative infrastruktur er afgørende for, at naturen bliver besøgt og værdsat.[5] Udviklingen af Naturparken vil styrke områdets identitet som et attraktivt rekreativt landskab, hvor både lokale borgere og besøgende får bedre adgang til varierede naturoplevelser som fx fugleobservationer, vandreture og naturoplevelser tæt på vandet. Derudover vil en styrket Naturpark bidrage til en positiv udvikling for erhverv, turisme og bosætning på Nordals.

Desuden er koblingen til Grøn Trepart og omlægningen af arealer vigtige elementer i Naturparkplanen. Den grønne trepartsaftale søger at skabe synergi mellem naturbeskyttelse, friluftsliv og bæredygtig udvikling og potentielt øge naturprocenten og -kvaliteten i Naturparken. Ligeledes har Naturparkplanen fokus på samspillet med det nye ferieresort Nordborg Resort og øvrige lokale interessenter.

De kortsigtede mål og indsatser gennemgås i det nedenstående under hvert fokusområde.[6]

Naturparkplanen har fire fokusområder:

1.
Ankomst- og formidlingspunkter

3.
Naturprojekter og Grøn Trepart

2.
Sammenhængende stier og ruter

4.
Involvering af lokale interessenter

[5] https://www.kystognaturturisme.dk/dansk-kyst-og-naturturisme/vidensbank/den-groenne-trepart-og-det-rekreative-potentiale
[6] Danske Naturparker stiller krav om, at Naturparkplanen har fastsatte kortsigtede mål relateret til de seks temaer: Natur, kulturhistorie, erhverv, turisme, friluftsliv og formidling. Temaerne indgår tydeligt i målsætningerne for de fire fokusområder i Naturparkplan for Naturpark Nordals 2025-2030.

1. Ankomst- og formidlingspunkter

Det er et mål, at det skal være let at parkere, finde vej, nyde sin medbragte mad og informere sig om oplevelserne i parken etc. I dag opstår der ofte gener for øvrige trafikanter, når besøgende parkerer i vejkanten, eller når det stigende antal autocampere optager de få parkeringspladser. Tilsvarende er formidlingen af parken begrænset. Ankomsten til og parkeringsforholdene i Naturparken bør derfor forbedres, så Naturparken bliver mere lettilgængelig, og de relevante faciliteter åbner sig for den besøgende.

Naturparkplanen ønsker at etablere to centrale mødesteder. De to steder vil udgøre de primære ankomst- og formidlingspunkter i Naturparken. Derudover ønskers en række støttepunkter, der er mindre ankomstpunkter, som understøtter ankomsten til særlige natur- og kulturoplevelser i Naturparken. De to typer ankomstpunkter bidrager til at brede og lede publikum ud i parken på en hensigtsmæssig måde ift. hensynet til naturen, gode oplevelser og den generelle infrastruktur. Planen omfatter både en styrkelse af eksisterende og etablering af nye ankomst- og formidlingspunkter.

Centrale mødesteder

To centrale mødesteder, som skal være bærende ift. de besøgendes ankomst til Naturparken, foreslås etableret. Begge steder vil være centrale ift. formidling af parkens muligheder og skal tilbyde en række vigtige faciliteter til den besøgende.

Oksbøl Skov/Havnbjerg

Området i Oksbøl Skov ved kolonihavegrunden, hvor Naturparken grænser op til Havnbjerg, rummer i dag parkering, shelter- og bålplads. Området ønskes udviklet og samtænkt med Helhedsplanen for Havnbjerg. Herved kan der skabes et stærkt ankomstpunkt i den østlige del af Naturparken, som dels kan bygge bro til Havnbjerg, Nordborg Resort og Universe, og dels være en indgangsport fra hovedfærdselsårerne mod syd.

Området skal rumme forskellige opholds- og formidlingsfaciliteter, fx parkering, natur- og formidlingssti og borde-bænkesæt. Det er oplagt at samarbejde om at skabe et stærkt mødested, der både styrker adgangen til og synligheden af Naturpark Nordals, og som understøtter Havnbjerg og Naturparkens behov for faciliteter og formidling. Det frivillige netværk Aktivt Havnbjerg Sogn står bag projektforslaget i Helhedsplanen for Havnbjerg.[7] Naturparkrådet har haft dialog med Aktivt Havnbjerg Sogn om deres forslag, og forslaget er sammentænkt med Naturparkplanen.

Området ved Mjels Pumpehus

Mjels Pumpehus tilbyder i dag flere faciliteter, og der udgår flere vandreture fra pumpehuset. Stedets placering midt i parken gør det til et oplagt og centralt mødested, hvor formidling og parkeringskapaciteten ønskes øget, faciliteter udbygget og et udsigtspunkt etableret. Området strækker sig fra Mjels Vig Bådehavn via Mjels Pumpehus til Bøgebjerg.

Mindre støttepunkter

De mindre støttepunkter fordeler sig i hele Naturparken ift. stedsbaserede natur- og kulturoplevelser.

Formidling

Ankomstpunkterne vil via infotavler og oversigtskort formidle information til besøgende om oplevelser i naturparken både generelt og knyttet til det enkelte sted. Ved de centrale mødesteder formidles de nærtliggende større industri- og kulturhistoriske seværdigheder som fx Danfoss, Jollmandsgaard, Havnbjerg Mølle, Universe, Hjortspringbåden, E Kleinbahn, oldtidsminderne i Brandsbøl skov og Bundsøkulturen.

Skiltningen ønskes ensartet og letgenkendelig. Informationerne skal formidle viden og fortællinger om landskabet, naturen og kulturhistorien i en kortfattet og overskuelig form. Infotavlerne vil blive koblet til Sønderborg Kommunes app for natur- og ruteinformation, Naturlandet Sønderborg.

For at sikre en stringent og ensartet kommunikation udarbejdes en kommunikationsplan og designmanual for Naturpark Nordals, som tager højde for diverse kommunikationsplatforme herunder skiltning og wayfinding. Det grafiske udtryk skal prioriteres, så der er en rød tråd i Naturparkens måde at kommunikere på. Ligeledes ønskes der udarbejdelse af adfærdsregler, *code of conduct*, for brugerne i Naturparken. Reglerne kommunikeres via Naturparkens website og skiltning i Naturparken på de centrale mødesteder.

Herunder ses en samlet oversigt over mulige faciliteter på de udpegede steder.[8] Antallet, omfanget af og faciliteter på de enkelte mødesteder og støttepunkter beror på de fremtidige forhandlinger med lodsejere, ekstern finansiering og lokale aktører.

[7] https://sonderborg.viewer.dkplan.niras.dk/plan/27#/34259

[8] Stederne understøtter på forskellig vis temaerne: Formidling, friluftsliv, natur, kultur og turisme.

Fugle ved Mjels Sø
AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Ankomst- og formidlingspunkter i Naturparken - Idékatalog

Indsatser	Punkt	Hvor?	Mulige faciliteter
Centralt mødested	1	Oksbøl Skov/Havnbjerg	Øget parkeringskapacitet Toilet Vandpost Hus/hytte/halvtag til ophold Øge antal shelterpladser Bålhytte Naturlegeplads/motorikbane Cykelfacilitet Infotavle og oversigtskort
Centralt mødested	2	Mjels Pumpehus/Mjels Vig Bådehavn/Bøgebjerg/den nedlagte grusgrav	Øge toilet- og parkeringskapacitet Grejbank, udbygning Vandpost Opholdsfaciliteter Udlejning af kano, SUP, kajak Cykelfacilitet Udsigtspunkt og tårn Infotavle og oversigtskort
Støttepunkt	3	Lyngen/Mjelsmark ved Nedrevej	Parkering Opholdsfaciliteter Infotavle og oversigtskort
Støttepunkt	4	Broballe Nedermark, skolebakken	Parkering Opholdsfaciliteter Infotavle og oversigtskort
Støttepunkt	5	Broballe ved Bundsø	Øge parkeringskapacitet Opholdsfaciliteter Infotavle og oversigtskort
Støttepunkt	6	Nordals Idrætscenter/Nordborg sø ved Nordborg slot	Opholdsfaciliteter Infotavle og oversigtskort Grejbank Udlejning af kano, SUP, kajak
Støttepunkt	7	Lønsømade	Toilet Vandpost Opholdsfaciliteter Shelter Infotavle og oversigtskort
Støttepunkt	8	Steg	Fugletårn Øge parkeringskapacitet Opholdsfaciliteter Infotavle og oversigtskort

Ankomst- og formidlingspunkter i Naturparken - Idékatalog

Indsatser	Punkt	Hvor?	Mulige faciliteter
Støttepunkt	9	Holm/Brønd	Udsigtspunkt Fugletårn Shelter Toilet Vandpost
Støttepunkt	10	Dyvig	Opholdsfaciliteter Infotavle og oversigtskort
Støttepunkt	11	Brandsbøl skov	Infotavle og oversigtskort

Kort 4. Potentialekort. Ankomst- og formidlingspunkter samt sammenhængende stier og ruter.

2. Sammenhængende stier og ruter

Det er et ønske, at Naturpark Nordals' stier og ruter hænger bedre sammen. Dette vil fremme den offentlige adgang og give bedre vandre- og cykeloplevelser. Nedenstående tiltag vil imødekomme målet om at skabe sammenhængende stier og en forbedret infrastruktur i Naturparken.

De kystnære områder, som har stor herlighedsværdi og turismepotentiale, er i dag kun i lille grad tilgængelige for den besøgende. Derfor er det vigtigt at skabe adgang til disse områder, samtidig med at der tages hensyn til naturen. De foreslåede kystnære stier herunder skal således prioriteres under hensyntagen til naturen, så der ikke etableres stier på begge sider af den samme vig, jf. kort 3.

Udvikling af stiforløb i sammenhæng med den eksisterende Alssti, som i dag krydser Naturparken, giver gode muligheder for medfinansiering og certificering under Danmarks Naturstier. Danmarks Naturstier arbejder for at skabe et nationalt net af velformidlede og velafmærkede vandreruter, som guider til naturskønne oplevelser.[9] Det er oplagt at afsøge disse muligheder, da det skaber grobund for sammenhængende gode vandreoplevelser, som vil have et betydeligt branding- og turismepotentiale for både Naturparken og Sønderborg Kommune. Sønderborg Kommune har et lignende samarbejde med Danmarks Naturstier omkring Nybølnorstien og Gendarmstien.

Tilsvarende vil cykelturismen kunne styrkes gennem bedre skiltning og formidling i området. Det kan være ved at genindføre skiltning af de regionale og lokale cykelruter i landskabet i og umiddelbart udenfor Naturparken. Et andet alternativ er skiltning ud fra konceptet *Det rekreative cykelnet*, som vægter lokale oplevelser sammen med rutevejledning.[10] I begge tilfælde skal cykelruterne understøttes på de relevante ankomstpunkter i Naturparken via infotavler og oversigtskort.

Stier og ruter i Naturpark Nordals vil indgå som en del af Sønderborg Kommunes fremtidige stihandleplan og forankres i forvaltningens stigruppe. Handleplanens målsætning er at planlægge og kvalitetssikre stierne i kommunen, så de både understøtter borgernes behov for gode friluftsoplevelser og tager hensyn til naturen og lodsejere.

Listen er udarbejdet i prioriteret rækkefølge ud fra Naturparkrådets input:

[9] www.naturstyrelsen.dk/ny-natur/friluftsliv-og-kulturhistorie/danmarks-naturstier
[10] https://www.kystognaturturisme.dk/

Stier og ruter i Naturparken - Idékatalog, prioriteret rækkefølge

Indsatser	Punkt	Hvor?	Kvaliteter
E Gavl	12	Renovering og reetablering af sti mellem Oldenor og Mjels Vig.	I parkens midterdel er ønsket at knytte et loop til stien E Gavl, så der skabes en kobling fra Mjels sø til det højeste punkt i parken og videre nordpå til stien ved Oldenor. Stien er vigtig ift. infrastrukturen i Naturparken og formidlingen af kulturhistorien.
Overgang til Oksbøl skov	13	Ny trafiksikker overgang ved Oksbølvej, ved Kokhøjvej og/eller ved Brandsbølvej. Forskellige forslag skal undersøges.	Stien skaber sammenhæng, så besøgende kan gå rundt om Bundsø og bevæge sig mellem de to naturområder.
Udsigtssti	14	Stikobling mellem Mjels Vig og Oldenor via udsigtspunkt	Centralt for formidling af istidslandskabet. Evt. udsigtstårn på det højeste punkt i området.
Kystnære stier	15	Trampesti ved Steg Gab til Røde Næb ad tidligere stiforløb. Stiforløbet skal nærmere undersøges.	Alsstien, som i dag går på tværs af Stegs hoved, via Røde Næb og indtil dæmningen ved Mjels, kan udbygges og forbedres med et loop ved Stegs hoved, hvor et fugletårn med kig mod Farresdam kan være en seværdighed på vejen. De storslåede og kuperede kystlandskaber og vådområder bliver tilgængelige for besøgende. Pt. er den vestlige del af Naturparken ikke tilgængelige.
	16	Stegs vig – Lyngen - Mjelsmark	En anden mulighed for kobling til og forbedring af Alsstien er at videreføre kyststrækningen langs den sydlige side af Stegs vig til Lyngen og retur via Mjelsmark. Det enestående kystlandskab og udsyn ved Lyngen vil på den måde åbne sig for vandreturisten. Dog bør stiføringen undgå området ved strandengene på den sydvestlige side af Stegs vig, da de har stor naturmæssig betydning for sårbare arter. Stiforløbet overskrider Naturparkens grænse syd for Nedrevej.
	17	Dyvig – Holm	På den nordlige side af Dyvig foreslås et loop, som skaber sammenhæng til Alsstien, og synliggør de nærliggende kulturhistoriske seværdigheder Jollmandsgaard og Hjortspringbåden i Holm. Her kan der skabes en forlængelse via den eksisterende trampesti vest for Dyvig Badehotel langs kysten og mod nord til Holm. Loopet vil ikke forstyrre den unikke natur og fuglelivet ved Farresdam. Loopet går gennem et meget smukt og kuperet terræn og vil tilføre stor herlighedsværdi til Alsstien.
	18	Trampesti fra Brønd via kysten ved Stegsvig til Lønsømade.	Sti langs kysten mellem Brønd og Lønsømade, som skaber et seværdigt loop på Alsstien fra Holm og kobler sig til eksisterende offentlige veje. Ruten går gennem naturskønt kuperet terræn med udsigt til kystområderne. Mulighed for opførelse af et fugletårn på afstand af Farresdam.
	19	Bundsø – Brandsbøl	Sti, som giver let adgang til oldtidsminderne i Brandsbøl skov.
Wayfinding		Vandre og cykelruter. Generelt	Synlig, ensartet og konsekvent skiltning af vandre- og cykelruter i landskabet.
		Vandre og cykelruter. Generelt	Digital understøttelse af vandre- og cykelruter gennem formidling af Naturparkens website og Naturlandet app.
		Vandre og cykelruter. Generelt	Udarbejdelse af foldere og kort over cykel- og vandreruter i naturparken.

Stier og ruter som kobler til Naturparken - Idékatalog

Indsatser	Punkt	Hvor?	Kvaliteter
Alsstien	20	Stimarkering fra Broballe til Mjels via eksisterende markveje, Espehøjvej – Uglebjergvej – Spangsmosevej.	Mindre trafikeret stiforløb end den nuværende stiføring syd for Mjels sø.
Lusig	21	Stimarkering langs Lusigvej ved Lusig skov.	Koblinger til Naturparken. Stien vil skabe bedre sammenhæng i stinettet.
Kobling til Stevning	22	Stiforbindelse fra Brandsbøl til Stevning Norstien.	Stien vil skabe bedre sammenhæng i stinettet og koble til eksisterende stisystemer.
Wayfinding	23	Markering af cykelruter	Etablering af cykelruter og koblinger til cykelruter udenfor Naturparken. Fx Hardeshøj – Mjels.

3. Naturprojekter og Grøn Trepart

Parterne bag Den Grønne Trepart indgik i sommeren 2024 den historiske *Aftale om et Grønt Danmark*, der skal sikre mere natur, renere vand og en bæredygtig omstilling af landbruget.[11] Aftalen er et vigtigt afsæt for de fremtidige naturprojekter i Naturpark Nordals.

Sønderborg Kommune er i gang med at udarbejde en *Naturkvalitetsplan*, som forventes politisk godkendt i maj 2026. Planen spiller en vigtig rolle for gennemførelsen af projekter i Grøn Trepart og arbejdet med den kommende biodiversitetslov.[12] Naturkvalitetsplanen skal skabe overblik over naturens aktuelle tilstand i Sønderborg Kommune og vise, hvor den gode natur er, og hvor der er potentiale til at løfte naturen. Naturkvalitetsplanen lægger op til en *Naturhandleplan*, hvor de politiske målsætninger og konkrete indsatser formuleres ift. omlægnings- og helhedsplaner og prioritering af naturindsatser og arealanvendelse. Indsatserne i Naturpark Nordals vil indgå i den fremtidige Naturhandleplan.

Sønderborg Kommune har i dec. 2025 vedtaget *Omlægningsplan 2025*.[13] Arealer, der indgår i omlægningsplanen, er udvalgt som mulige steder, hvor der kan gennemføres projekter for at forbedre natur, klima og vandmiljø. Kortlægningen viser de såkaldte naturpotentialer, der er større områder med særlige gode muligheder for at styrke naturen. Formålet er at skabe en helhedsorienteret plan, hvor natur, klima, vandmiljø og naturoplevelser går hånd i hånd samtidig med, at Sønderborg Kommune tager hensyn til landbruget.

Omlægningsplanen forpligter ikke nogen til at omlægge eller afstå jord, men giver et samlet overblik over mulighederne for at nå de fastsatte mål for Grøn Trepart. I Naturpark Nordals udpeger Omlægningsplanen en række skitseprojekter og naturpotentialer, der retter sig imod:

- Vådområder som enge, moser og lavbundsarealer langs vigene, kysterne og ved søerne
- Skovrejsning
- Sammenhængende naturområder, som forbinder eksisterende landskaber og levesteder
- Lysåbne arealer til græsning og høslæt, der bidrager til variation og naturpleje

De forskellige naturtyper vil tilsammen skabe et mere dynamisk og oplevelsesrigt landskab. Særligt omlægningen af vådområder og permanent ekstensivering, hvor landbrugsjord omlægges til natur, vil fremme et rigt dyre- og fugleliv i Naturpark Nordals.

På nuværende tidspunkt er det ikke muligt at konkretisere projekterne nærmere, men der er ingen tvivl om, at der de kommende år vil opstå konkrete projekter, som vil øge naturprocenten og fremme natur og biodiversiteten i Naturparken.

De lokale treparter arbejder tæt sammen med borgere, lodsejere og organisationer, så de nye naturområder bliver skabt med respekt for lokalsamfund, landbrug og natur. Arealer inden for Danske Naturparkers afgrænsninger kan lige som arealer uden for Danske Naturparker blive udpeget af lokale treparter til at indgå i den grønne trepartsaftale. Uanset hvad forhandlingerne med den lokale trepart fører til, er lodsejeren i Naturpark Nordals og lodsejeren udenfor Naturparken stillet ens ift. omlægning af jord.

Målene for Grøn Trepart

- 10 % af Danmarks areal skal omlægges til natur.
- 23 lokale treparter skal finde de bedste løsninger, så forandringerne sker med respekt for lokale forhold.
- 140.000 ha lavbundsarealer udtages af landbrugsproduktion og ledes tilbage til deres naturlige tilstand som moser, enge og ådale.
- 250.000 ha ny skov rejses, heraf 100.000 ha urørt skov.

[11] https://mgtp.dk/groent-danmark/om-den-groenne-trepart
[12] Den kommende biodiversitetslov vil fastsætte nationale og bindende mål for at stoppe biodiversitetstabet i 2030 og sikre fremgang frem mod 2050.
[13] https://sonderborg.viewer.dkplan.niras.dk/plan/54#/37220

Udvidelse af Naturparkens arealer

Forventningen er, at Naturparkens arealer udvider sig i takt med udrulningen af projekterne under Grøn Trepart. En udvidelse kan eksempelvis omfatte området Mjels Mark og Lyngen sydvest for Naturparken. Området består af store engarealer og lavbundsjorde med meget høj naturværdi. Sønderborg kommune har gennemført restaureringsprojekter af flere mindre søer på Mjels Mark, hvor der er arbejdet med at forbedre naturforholdene for bl.a. padder som løvfrø og løgfrø.

En anden udvidelsesmulighed af Naturparken er kyststrækningen mod nord og nordvest, Lønsømade, Holm mark, Holm Sønderskov, Hellesøe, Store og Lille Bjørnkær og Oddekær, hvor flere vådområder og arealer til permanent ekstensivering er udpeget i Grøn Trepart. Også her er der en række meget unikke naturområder. En tredje mulighed er at udvide Naturparken, så en grøn kile fra Oksbøl Skov via Havnbjerg forbinder Naturparkens østlige ende med områderne ved oplevelsesparken Universe, Nordborg Resort og mod syd til de store skovområder langs den østlige kyst, Sjellerup skov og Nørreskoven.

Kort 5. Gennemførte naturprojekter på Mjels Mark. Restaurering af søer med fokus på levesteder for padder.

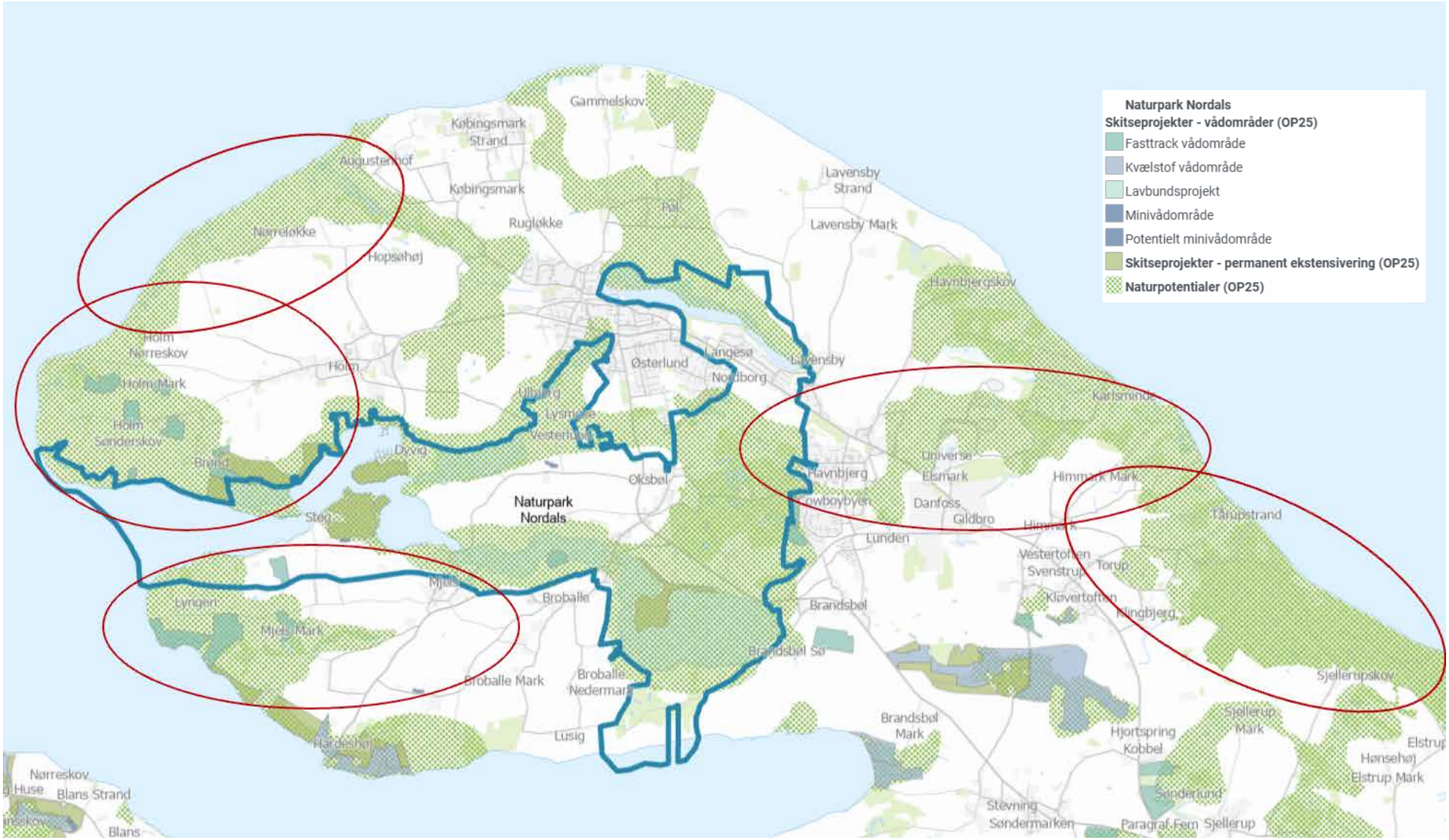

Kort 6. Grøn Trepart og Naturpark Nordals. De røde cirkler markerer udvidelsespotentialer.

Øvrige aktører og naturprojekter

Als Stenrev er en vigtig frivillig aktør i den marine naturgenopretning. De har erfaring med at etablere stenrev og fiskebørnehaver i farvandet omkring Als. En fiskebørnehave er f.eks. oprettet i Dyvig. Foreningen er interesseret i at etablere lignende tiltag inden for Naturparkens område, hvis der kan findes ekstern finansiering. Kysten og havet ved Himmark strand er præget af en omfattende miljøforurening. I forbindelse med oprensningen af forureningen ønsker Als Stenrev at etablere et stenrev. Hvis Naturparkens område udvides mod øst, vil stenrevet være en vigtig marin naturindsats i Naturparken.

Tilsvarende projekterne på Mjels Mark har Naturstyrelsen arbejdet med at forbedre levesteder for padder i Oksbøl skov. Projektet har haft god virkning. Det er oplagt at fortsætte indsatsen, hvis finansiering kan findes hertil.

Arealerne i Naturparken bør, i det omfang det er muligt, afgræsses af dyrehold, da afgræsningen har stor betydning for fremme af biodiversitet og naturpleje. I dag indgår både Sønderborg Kommune og Naturstyrelsen forpagtningsaftaler med kvægopdrættere i området. De fremtidige aftaler bør anspore til, at afgræsning vægtes højt. Afgræsningen holder vådområderne fri for tilgroning og bidrager dermed til at forbedre betingelserne for dyre- og plantelivet. Sekundært skal forpagtningsaftaler, som omfatter slåning og høslæt formuleres, så slåningen tager størst muligt hensyn til fremme af biodiversiteten. Det vil sige, at slåningen foregår så skånsomt som muligt efter et rotationsprincip og på tidspunkter, som er mindst mulig belastende for frøudvikling og -spredning. Disse tiltag vil også have betydning for oplevelsesformidlingen, da dyrehold i Naturparken vil bidrage til en levende Naturpark, hvor landbrugsdyr kan opleves på nært hold.

Fremtidig omlægning af landbrugsjord, ekstensivering, kan give spændende muligheder for at etablere særlige områder af botanisk interesse. Områder som tilsås og tilplantes med planter og træer, og som hen over årene får lov til at udvikle sig på naturens betingelser, kan blive unikke naturområder. Ligeledes er frilægning af vandløb effektive tiltag til at skabe grønne korridorer og fremme insekt- og dyreliv.

Herunder fremgår en oversigt over mulige fremtidige naturprojekter. Projekterne er et idékatalog.

Naturprojekter og Grøn Trepart - Idékatalog

Indsatser	Hvad?	Aktør
Udvidelse af Naturparkens areal	Flere mulige udvidelser. Se kort 6	Grøn Trepart
Vådområder	Omlægning af enge, moser og lavbundsarealer langs vigene, kysterne og ved søerne.	Grøn Trepart
Minivådområder	Omlægning af landbrugsarealer til minivådområder	Grøn Trepart
Vådområder	Etablering af flere vandhuller i Oksbøl skov til fremme for levesteder for padder.	Naturstyrelsen
Vådområder	Særlig indsats målrettet løgfrøen og øvrige padder i udvalgte områder. Forudsat ekstern fondsfinansiering.	Ekstern aktør
Sammenhængende naturområder	Projekter, som skaber forbindelser mellem eksisterende landskaber og levesteder.	Grøn Trepart
Drift af kommunale og statslige arealer	Lysåbne arealer til afgræsning, der bidrager til variation og naturpleje. Driftsaftaler og udbud skal lægge op til prioritering af afgræsning ved kvæg og geder.	Sønderborg Kommune og Naturstyrelsen
Udtagning af arealer	Omlægning af arealer til natur og fremme af biodiversitet.	Grøn Trepart
Stenrev og fiskebørnehaver	Samarbejde med lokal aktør om marin naturgenopretning i Naturparken. Forudsat ekstern fondsfinansiering.	Als stenrev
Skovrejsning	Oksbøl skov. Tilplantning af 30 hektar skov. 2. etape.	Naturstyrelsen
Vandløb	Fritlægning af rørførte vandløb.	Ekstern aktør

4. Involvering af lokale interessenter

Det fjerde og sidste fokusområde i Naturparkplanen, er involvering af lokale interessenter, som spiller en afgørende rolle for at opnå lokalt ejerskab og forankring af Naturparken.

Lokale aktører og institutioner

Naturpark Nordals vil styrke samarbejdet med de lokale aktører og seværdigheder. De lokale landsbylaug og Udviklingsforum Nordals er oplagte samarbejdspartnere ift. udvikling af mødesteder og støttepunkter i Naturparken. Eksisterende ressourcer og bygninger i landsbyerne som f.eks. Café 93 og det gamle mejeri i Broballe kan udnyttes til nye formål og samarbejder. Det kan være lokale møde- og spisesteder med tilhørende toiletfaciliteter og parkering. Det er steder, som kan revitaliseres og dermed både understøtter landsbyudviklingen og Naturparkens behov. Tilsvarende er det oplagt at afsøge muligheder for samarbejde med de lokale beskyttede værksteder, Østerlund og Sjellerup, om naturparkens praktiske drift og aktiviteter.

Samarbejdet med skoler, foreninger og netværk i området er oplagt ift. udvikling af formidling og fremme af lokalt ejerskab. Dette kan f.eks. være gennem udvikling af "plug and play"-formidlingspakker til skoler og lejrskoler i sammenhæng med selvbetjente grejdepoter ved eksempelvis Mjels Pumpehus eller Nordals Idrætscenter. Formidlingspakkerne kan tage afsæt i den stedsspecifikke og unikke natur i Naturparken og understøtte elevernes naturdannelse og læring om naturen. De lokale skoler, foreninger og netværk kan involveres i udviklingen af Naturparken, så parkens faciliteter understøtter de lokale borgeres og foreningers behov og ønsker.

Udviklingen af Naturpark Nordals vil understøtte opbygningen af lokale naturguider og guidede ture i området f.eks. i samarbejde med lokale seniornetværk, foreninger, Nordals Idrætscenter og Nordborg Resort. Udviklingen vil ligeledes fremme mulighederne for, at kommercielle udbydere af kanoer, SUP og kajakker vil etablere sig.

Branding af lokale virksomheder og seværdigheder

I Naturpark Nordals ligger en række lokale virksomheder og producenter, som bl.a. udlejer værelser og producerer vin, øl og honning. Virksomhederne kan brande området internt og eksternt og bidrage til at skabe en fælles identitet gennem brug af Naturparkens logo og fortælling. Tilsvarende er det oplagt at indgå samarbejder med de nærliggende seværdigheder som Jollmandsgaard, Hjortspringbåden, Havnbjerg mølle osv. om turismebranding og udvikling af vandreturspakker.

De løbende arrangementer som Naturparkdag og diverse offentlige tilbud kan tage afsæt i de lokale samarbejder, så synergier opstår mellem de lokale aktører og Naturparken. Naturparken udarbejder retningslinjer, som producenter og samarbejdspartnere skal leve op til, så markedsføringen understøtter Naturparkens mål om at fremme bæredygtig produktion og turisme.

Nordborg Resort

Nordborg Resort åbnede for gæster i 2025. Resortet omfatter 440 feriehuse og forventer årligt at modtage omkring 160.000 besøgende, primært børnefamilier og ferieopholdsgæster med interesse for aktive ferieformer og naturudflugter i lokalområdet. Afstanden fra Naturresortet til Naturpark Nordals er kort. De centrale knudepunkter i Naturpark Nordals, Oksbøl Skov, Nordborg Sø, Dyvig og Mjels Vig, ligger inden for 3–10 km fra resortet og gør Naturparken let tilgængelig for resortets gæster til fods, på cykel eller via korte køreture.

Etableringen af Nordborg Resort har medført en markant stigning i antallet af turister på Nordals og i Nordborg. Resortets store gæstekapacitet og målgruppernes interesse for aktiviteter i naturen skaber et betydeligt potentiale for øget brug af Naturpark Nordals som rekreativt udflugtsmål. Naturpark Nordals forventer i den forbindelse at få en styrket

rolle indenfor natur- og friluftsoplevelser som supplement til resortets mere aktivitets- og facilitetsbaserede tilbud. Naturparkens smukke sø- og fjordlandskaber, udbuddet af vandre- og cykelruter samt det rige fugle- og planteliv imødekommer gæsternes efterspørgsel efter autentiske naturoplevelser i nær tilknytning til feriestedet.

Den øgede turisme understreger samtidig behovet for planlægning og styring af adgangen til Naturpark Nordals, så naturen respekteres, og publikum bredes ud og ledes til egnede områder.

Herunder fremgår en oversigt over mulig fremtidig involvering af interessenter. Oversigten er et idékatalog.

Involvering af lokale interessenter - Idékatalog

Hvem?	Indsats
Beskyttede værksteder og lokaliteter	Udvikle samarbejder omkring spisning, ophold, drift
Skoler	Udvikle formidlingspakker til skoler. Understøtte brug af grejdepoter.
Lokale landsbylaug, skoler, foreninger og netværk	Inddragelse i udvikling og drift af faciliteter.
Lokale aktører og netværk	Naturguider og guidede ture ift. oplevelse og læring om landskab og natur.
Kommercielle aktører	Etablering af friluftsoplevelser for besøgende, f.eks. kano, SUP, kajak.
Lokale virksomheder, producenter, aktører og seværdigheder	Understøtte branding og udvikling af oplevelses- og vandreturspakker. Designmanual og retningslinjer for brug af Naturparkens logo.

Tidsplan for 2025-2030

Tidsplan Naturpark Nordals 2025-2030

Fokusområde	Hvad	Indsatser	Hvem	2026	2027	2028	2029	2030
Recertificering	Naturparkplan for Naturpark Nordals, 2025-2030	Naturparkrådet og interessenter, proces. Politisk godkendelse. *Godkendelse Friluftsrådet, juni 2026.	Sekretariat	*				
Anlæg	Ankomst- og formidlingspunkter og stier	Planlægning, dialog og forhandling med berørte lodsejere. Udarbejdelse af aftaler.	Sekretariat					
	Ankomst- og formidlingspunkter og stier	Myndighedsgodkendelser. Kyst- og vejdirektoratet mfl., høringer	Sønderborg Kommune					
	Ankomst- og formidlingspunkter og stier	Renovering af eksisterende sti	Sønderborg Kommune					
	Ankomst- og formidlingspunkter og stier	Etablering og anlæggelse af nye stier/punkter	Sønderborg Kommune					
Økonomi	Ekstern fondsfinansiering	Ansøgninger til eksterne fonde	Sekretariat					
	Ekstern fondsfinansiering	Bevillinger	Sekretariat					
Arkitekt	Arkitektprospekt	Udarbejdelse af prospekt for Naturpark Nordals	Sekretariat					
Interessenter	Netværk og borgerinddragelse	Inddrage interessenter, fx landsbylaug, institutioner, frivillige netværk og aktører. Drift, aktiviteter, korps af naturguides.	Sekretariat					
	Netværk og borgerinddragelse	Formidlingspakker skoler	Sekretariat					
	Netværk og borgerinddragelse	Kommercielle aktører og virksomheder. Etablering, branding.	Sekretariat					
Kommunikation	Kommunikationsplan	Plan for skiltning, grafisk udseende, digital kommunikation	Sekretariat					
	Skiltning	Opsætning af skilte ved indfaldsveje.	Sønderborg Kommune					
	Digital kommunikation	Ny www	Sekretariat					
	Kommunikation og branding	Logo, retningslinjer for brug, netværk	Sekretariat					
	Skiltning	Skiltning eksisterende ruter til pæle. Udarbejdelse og montage af skilte.	Sønderborg Kommune					
	Skiltning	Skiltning nye stier	Sønderborg Kommune					
	Kommunikation	Code of conduct. Retningslinjer for god adfærd.	Sekretariat					

Tidsplan Naturpark Nordals 2025-2030

Fokusområde	Hvad	Indsatser	Hvem	2026	2027	2028	2029	2030
Naturprojekter og Grøn Trepart	Udvidelser	Udvidelse af Naturparkens areal	Grøn Trepart					
	Vådområder	Omlægning af vådområder, fritlægning af vandløb	Grøn Trepart					
	Minivådområder	Omlægning af landbrugsarealer til minivådområder	Grøn Trepart					
	Vådområder	Etablering af flere vandhuller fx i Oksbøl skov og andre områder.	Naturstyrelsen, ekstern aktør					
	Sammenhængende naturområder	Forbindelser mellem eksisterende landskaber og levesteder.	Grøn Trepart					
	Drifts- og forpagtningsaftaler	Afgræsning prioriteres i aftaler.	Sønderborg Kommune, Naturstyrelsen					
	Udtagning af arealer	Omlægning til fremme af natur og biodiversitet.	Grøn Trepart					
	Stenrev og fiskebørnehaver	Marin naturgenopretning	Als Stenrev					
	Skovrejsning	Oksbøl skov. Tilplantning af 30 ha.	Naturstyrelsen					

Budget og finansieringsplan

Naturpark Nordals er prioriteret økonomisk af Sønderborg Kommune, jf. budgetaftalen for 2024-27:

Sønderborg Kommune ønsker i samarbejde med Naturparkrådet at sikre et bedre sammenhængende stiforløb i naturparken ved at sammenbinde eksisterende stier i området. Med sammenbinding af stierne sikres den rekreative anvendelse og formidling af kommunens værdifulde landskab og natur på Nordals. Dette vil bidrage aktivt til udviklingen af turismepotentialet på Nordals.

Sønderborg Kommune har afsat 0,4 mio. kr. årligt fra 2024 og frem til drift af Naturpark Nordals. Naturcentret varetager driften. Driftsudgifterne dækker bl.a. markedsføring, offentlige naturvejlederture, efteruddannelse og kurser. Derudover er der på anlægssiden afsat 0,5 mio. kr. i 2024 til planlægning og forhandling. Til realisering af elementerne i planen er der afsat 2,5 mio. kr. i 2025 og 2,5 mio. kr. i 2027.[14] Derudover er en koordinator for Naturpark Nordals ansat på fuld tid. Det samlede budget for realiseringen af Naturparkplanen 2025-30 udgør 16 mio. kr.

Sekretariatet for Naturpark Nordals har været i dialog med flere større eksterne fonde, som har udtrykt interesse i at støtte udviklingen af Naturpark Nordals. Når Naturparkplanen er politisk godkendt i juni 2026, vil sekretariatet udarbejde fondsansøgninger, som kan løfte Naturparkplanens behov for medfinansiering. Forhåbningen er, at Naturpark Nordals vil kunne opnå en ekstern bevilling til realisering af planen på ca. 11 mio. kr.

[14] Sønderborg Kommune. Budgetaftale 2024-27

Finansiering, 2025-2030

Udgift	Sønderborg Kommune	Ekstern finansiering	I alt
6-8 stier og ruter	4,5	0	4,5
Skiltning og formidling	0,3	0,5	0,8
2 centrale mødesteder	0,2	6	6,2
7-9 støttepunkter	0	3	3
Materialer, grej	0	0,5	0,5
Naturprojekter	0	1	1
I alt, mio. kr.	**5,0**	**11,0**	**16,0**

Bilag 1. **Langsigtede mål**

Langsigtede mål for Naturpark Nordals indenfor de seks temaer	
Natur	Sønderborg Kommunes Naturpolitik skal sikre, at naturforvaltningsmidler anvendes til at øge naturkvaliteten ved hjælp af principper i naturforvaltningsredskabet "Brandmandens Lov". Formålet er at bevare eksisterende natur med høj naturværdi i stedet for at skabe nye naturområder, hvor værdien først indfinder sig om mange år. På baggrund af Naturpolitikken prioriteres: • at bevare den endnu uskadte og værdifulde natur i de allerede eksisterende naturområder, hvor hovedparten af plante- og dyrearterne findes. • at reducere de negative påvirkninger og beskytte mod skadelige indgreb i form af invasive arter, tilgroning, dræning og tilførsel af næringsstoffer mv. • at genoprette og udvide delvist ødelagte områder. • at etablere ny natur, eksempelvis for at binde allerede eksisterende natur sammen. • at formidle områdets naturværdier, som væsentlige naturtyper og områder med høj naturkvalitet.
Kulturhistorie	Sønderborg Kommune har som målsætning at etablere et permanent samarbejde med lokale interessenter (Turistorganisationer, Naturvejlederne Sønderborg, Museum Sønderjylland, lokale udviklingsråd og foreninger) om bevaring og synliggørelse af kulturhistorien. Således prioriteres: • Samarbejde om koordinering, udarbejdelse og distribuering af lettilgængeligt materiale og guidede ture med fokus på kulturarven. • Formidling der giver alle gæster en nærværende og unik oplevelse af naturparkens kulturhistorie på dansk, tysk og engelsk. • Beskyttelse og bevaring af kulturarv i landskabet.
Erhverv og turisme	Certificering af Naturpark Nordals skaber grundlag for nye indtægtsmuligheder indenfor erhverv og turisme. På længere sigt kan det også betyde økonomisk udvikling for den enkelte lodsejer. Der bør først og fremmest opbygges et brand omkring naturparken. Alle former for fødevareprodukter af høj kvalitet kan indgå i samarbejdet, men også non-food produkter i form af aktiviteter som guidede ture, events og produktpakker kan markedsføres. Der vil også være basis for en styrkelse af især Bed and Breakfast, bondegårdsferie og gårdbutikker. Naturpark Nordals kan som helhed bidrage til at gøre området mere attraktivt som turistvenligt bosætnings- og erhvervsområde. Konkrete målsætninger er derfor: • Større profilering af egnsspecialiteter, lokale produkter, kunstoplevelser og kvalitetsoplevelser. • Udvikling af nye kulinariske naturoplevelser og afprøvning af nye spiseoplevelseskoncepter. • Udvikling af ture og arrangementer med fokus på naturens spisekammer. • Øget profilering, storytelling og fødevareproduktion kombineret med naturpleje. • Fokus på bæredygtighed indenfor både erhverv og turisme.
Friluftsliv og formidling	Naturparken skal være ramme om et alsidigt friluftsliv, så der skabes et godt fundament for sunde, lærerige og tankevækkende oplevelser i naturen. Målsætningen for området er at sikre det optimale oplevelsespotentiale for alle målgrupper ved at udnytte området på nye måder: • Målgrupper med særlige behov skal understøttes med adgang til så mange aktiviteter som muligt. • Udbuddet af offentlige naturture skal udbygges. • Der skal tilbydes oplevelser og planlagte ture både til lands og til vands. • Formidling af området skal optimeres gennem fysiske publikationer, digitale løsninger, herunder mobilsider/web apps, sociale medier og naturformidling ude i områderne. • Eksisterende publikationer skal løbende revideres og oversættes til tysk og engelsk. • Stierne i området skal hænge sammen og holdes, så de er let fremkommelige til fods, på cykel og til hest.

Sønderborg
Udsigt i verdensklasse

Sønderborg Kommune
Rådhustorvet 10
6400 Sønderborg

T: 0045 8872 6400
post@sønderborg.dk

Sonderborgkommune.dk